

چشم انداز

معدن و صنایع معدنی

شرکت گروه مشاوران کیش
شرکت مشاوره مدیریت رهنمان
اردیبهشت ماه ۱۴۰۳

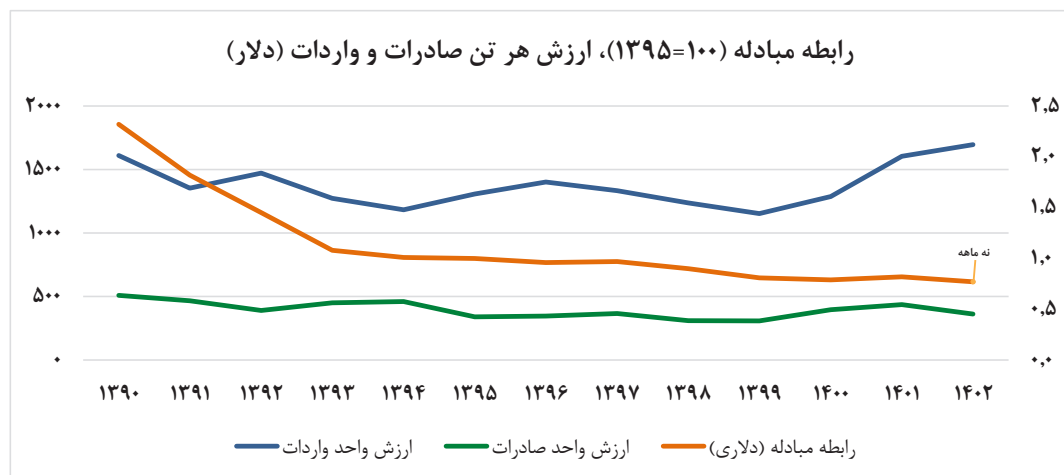

اقتصاد ایران در یک نگاه

تجارت خارجی و رابطه مبادله

بر اساس آمار منتشر شده از سوی گمرک ج.ا.ا، در دوازده ماهه سال ۱۴۰۲ میزان صادرات قطعی کالاهای غیرنفتی کشور (به استثنای نفت خام، نفت کوره و نفت سفید و همچنین بدون صادرات از محل تجارت چمدانی) با نزدیک به ۹ درصد کاهش در ارزش نسبت به سال قبل به تقریباً ۴۹ میلیارد دلار رسیده است. همچنین، واردات کشور در این مدت با نزدیک به ۱۰ درصد افزایش در ارزش به تقریباً ۶۶ میلیارد دلار رسیده است. ارزش واحد صادرات در سال ۱۴۰۲ با حدود ۱۷ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۳۶۳ دلار در هر تن رسیده است. در مقابل، ارزش واحد واردات نسبت به سال ۱۴۰۱ با حدود ۶ درصد افزایش به ۱۶۹۶ دلار در هر تن رسیده است. این مسئله بیانگر رشد سریع‌تر ارزش واحد واردات و در نتیجه کاهش رابطه مبادله تجاری در سال ۱۴۰۲ است. به‌طور کلی، ارزش واحد صادرات از شیب کمتری نسبت به ارزش واحد واردات برخوردار است و فاصله بین آن‌ها از سال ۱۳۹۹ تا کنون با سرعت بیشتری نسبت به سال‌های قبل‌تر در حال افزایش است. افزایش فاصله بین ارزش هر تن صادرات و واردات منطبق با دوره‌های تسریع کاهش رابطه مبادله تجاری کشور است.

روند رو به افزایش کسری حساب سرمایه در کشور

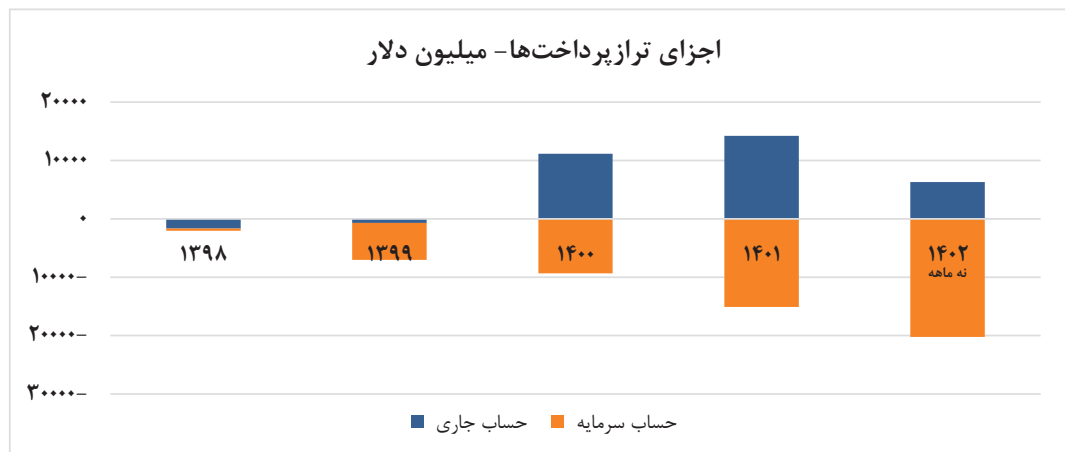

مأخذ: بانک مرکزی / مرکز آمار و گمرک.

خالص حساب سرمایه

بررسی اجزای تشکیل‌دهنده موازنه پرداخت‌ها و اطلاعات مهمی در خصوص تحولات تجاری کشور به دست می‌دهد. در صورتی که هر یک از این اجزا با کسری مواجه شود، وزنه تقاضا در برابر عرضه سنگین‌تر شده و تشدید شرایط تورمی را به دنبال خواهد داشت. یکی

از مهم‌ترین این اجزا، حساب سرمایه است. زمانی که این حساب دچار کسری می‌شود، این نگرانی شکل می‌گیرد که تعادل ورود و خروج سرمایه به هم خورده است. منفی شدن حساب سرمایه به این معنی است که سرمایه اقتصاد به جای صرف در تولید و توسعه، از کشور خارج شده است. روند کسری خالص حساب سرمایه در سال‌های اخیر صعودی بوده است. این کسری از سال ۱۴۰۰ تا کنون با سرعت بیشتری در حال افزایش است. رقم مربوط به کسری خالص حساب سرمایه در نه ماهه ۱۴۰۲ بیش از ۲۰ میلیارد دلار بوده است.

مأخذ: بانک مرکزی.

متغیرهای کلان اقتصاد ایران					
شرح	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	نه ماهه ۱۴۰۲
تراز حساب جاری (میلیون دلار)	-۱۶۵۲	-۷۰۸	۱۱۱۴۴	۱۴۲۰۵	۶۳۲۶
تراز حساب سرمایه (میلیون دلار)	-۳۶۵	-۶۳۱۸	-۹۳۳۳	-۱۵۰۶۹	-۲۰۱۹۳
موازنه کل (میلیون دلار)	۶۷۱	-۲۶۴۱	۸۹۵	۴۰۳۳	۱۲۲۵
سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (میلیون دلار)	۹۰۶	۱۲۲۴	۸۲۸	-	-
ارزش هر تن صادرات گمرکی (دلار)	۳۰۹	۳۰۸	۳۹۶	۴۳۶	۳۶۳*
ارزش هر تن واردات گمرکی (دلار)	۱۲۳۷	۱۱۵۳	۱۲۸۷	۱۶۰۵	۱۶۹۶*

* دوازده ماهه ۱۴۰۲

مأخذ: بانک مرکزی.

اقتصاد جهان در یک نگاه

رشد پیچیدگی اقتصادی

شاخص پیچیدگی اقتصادی (ECI) تنوع و پیچیدگی قابلیت‌های تولیدی نهفته در صادرات هر کشور را نشان می‌دهد. رشد اقتصادی مستلزم انباشت دانش جدید و استفاده از آن برای تنوع بخشیدن به تولید از طریق فعالیت‌های پیچیده‌تر است.

محققان دانشگاه هاروارد با شناسایی کشورهایی که پیچیدگی اقتصادی آن‌ها فراتر از انتظارات مبتنی بر سطح درآمدی آن‌ها است، پیش‌بینی دقیقی از کشورهای با رشد پیچیدگی اقتصادی سریع‌تر طی دهه آینده را ارائه کرده‌اند. بر این اساس، پیش‌بینی می‌شود سرعت رشد پیچیدگی اقتصادی در دهه آینده در سه قطب رشد یعنی آسیای شرقی، اروپای شرقی و شرق آفریقا افزایش یابد. در حال حاضر، در آسیای شرقی اقتصادهای چین، کامبوج، ویتنام، اندونزی، مالزی و هند دارای پیچیدگی اقتصادی لازم برای ایجاد سریع‌ترین رشد در دهه آینده تا سال ۲۰۳۱ هستند. در شرق آفریقا نیز انتظار می‌رود اقتصادهای اوگاندا، تانزانیا و موزامبیک رشد سریعی را تجربه کنند، البته این رشد بیشتر ناشی از رشد جمعیت است تا پیشرفت در پیچیدگی

اقتصادی. در اروپای شرقی پتانسیل رشد قوی برای پیشرفت‌های مداوم در پیچیدگی اقتصادی وجود دارد. به طوری که گرجستان، لیتوانی، بلاروس، ارمنستان، لتونی، بوسنی و هرزگوین، رومانی و آلبانی همگی در بین ۱۵ اقتصاد برتر پیش‌بینی شده قرار دارند. خارج از این قطب‌های رشد، پیش‌بینی‌ها همچنین پتانسیل اقتصاد مصر را برای دستیابی به رشد سریع‌تر نشان می‌دهد. سایر مناطق در حال توسعه از جمله آمریکای لاتین و دریای کارائیب و غرب آفریقا، با دستیابی به دستاوردهای کمتر در پیچیدگی اقتصادی خود، با چشم‌اندازهای رشد چالش برانگیزتری روبرو هستند.

در خصوص ایران باید گفت این کشور از نظر سطح درآمد کمی کمتر از حد انتظار پیچیده است. در نتیجه انتظار می‌رود اقتصاد ایران طی دهه آینده به کندی رشد کند. به نحوی که پیش‌بینی در خصوص پیچیدگی اقتصادی آن حاکی از رشد ۲ درصدی و جایگاه ۱۰۵ در بین ۱۳۳ کشور است.

افزایش سرعت رشد پیچیدگی اقتصادی در آسیای شرقی، اروپای شرقی و شرق آفریقا

پنج کشور برتر به لحاظ پیش‌بینی رشد پیچیدگی اقتصادی تا سال ۲۰۳۱

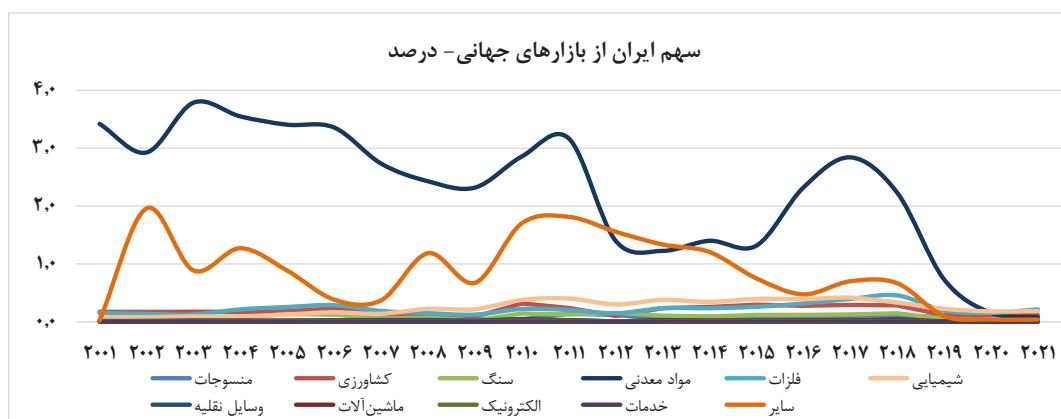
رتبه	۱	۲	۳	۴	۵
کشور	اوگاندا	کامبوج	تانزانیا	چین	اندونزی
رشد پیچیدگی اقتصادی - درصد	۷.۵	۶.۱	۵.۹	۵.۸	۵.۶

منبع: Atlas.cid.harvard.edu

سهم از بازارهای جهانی

بررسی سهم ایران از بازارهای جهانی در خصوص ۱۰ دسته کالایی نشان می‌دهد بیشترین سهم این کشور مربوط به مواد معدنی بوده است. به نحوی که طی دوره ۲۰۲۱-۲۰۰۱ به‌طور متوسط ۲,۳ درصد

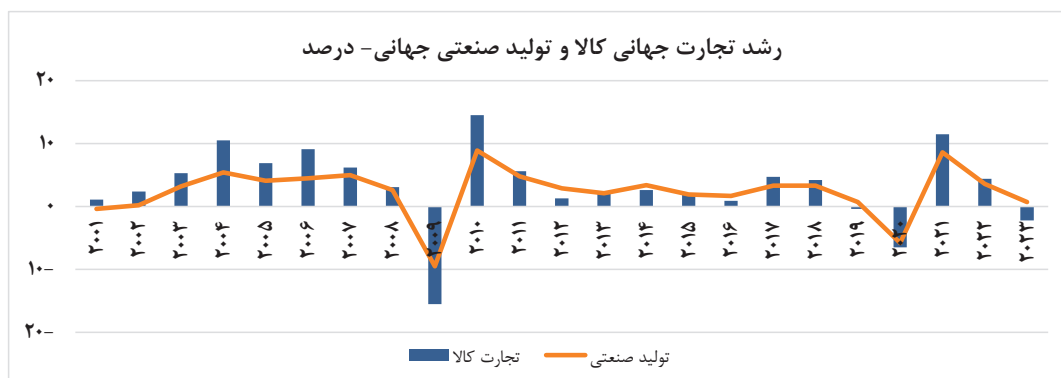
از بازار جهانی مواد معدنی از آن ایران بوده است. در تمامی سال‌های این دوره سهم ایران از بازار جهانی سایر دسته‌های کالایی (منسوجات، کشاورزی، سنگ، فلزات، شیمیایی، وسایل نقلیه، ماشین‌آلات، الکترونیک و خدمات) کمتر از یک درصد بوده است.

مأخذ: Atlas.cid.harvard.edu.

تجارت جهانی

بر اساس گزارش بانک جهانی، تجارت جهانی کالا و خدمات در سال ۲۰۲۳ تقریباً ثابت بوده و فقط ۰,۲ درصد نسبت به سال قبل رشد داشته است. این میزان رشد، کندترین رشد تجارت کالا و خدمات در ۵۰ سال گذشته بوده است (به غیر از سال‌های رکود جهانی). در توضیح این مهم می‌توان گفت کاهش تجارت کالا در سال گذشته بیانگر کاهش تجارت در اقتصادهای پیشرفته کلیدی و کاهش سرعت رشد EMDEها و همچنین بازتاب کاهش شدید رشد تولید صنعتی جهانی است. این میزان کاهش در تجارت جهانی کالا، اولین انقباض پایدار در تجارت کالا در ۲۰ سال گذشته بوده است (به غیر از سال‌های رکود جهانی). همچنین، سرعت رشد تجارت خدمات در نیمه دوم سال ۲۰۲۳ و به دنبال بازگشت نسبی همه‌گیری کووید کند شده است.

مأخذ: بانک جهانی.

عملکرد بخش صنعت و معدن

تجارت مواد و محصولات معدنی

محصولات آهنی و فولادی دارای بیشترین سهم از ارزش صادرات بخش پایین دست

بر اساس آمار گمرک ج.ا.ا، در سال ۱۴۰۲ ارزش صادرات مواد و محصولات معدنی در بخش بالادست زنجیره ارزش فلزات اساسی بیش از ۲۲۵۷ میلیون دلار بوده است. همچنین، رقم مربوط به ارزش صادرات بخش پایین دست این زنجیره نزدیک به ۹۱۴۹ میلیون دلار ثبت شده است. در بین اقلام بالادست، بیشترین میزان ارزش صادرات مربوط به سنگ آهن و کنسانتره آن بوده است. شایان ذکر است علی‌رغم اینکه کشور به عنوان صادرکننده این دسته از مواد معدنی شناخته می‌شود، در سال ۱۴۰۲ ارزش وارداتی معادل ۲ هزار دلار برای ورود سنگ

آهن و کنسانتره آن از مبدأ کشور ترکیه به ایران ثبت شده است. همچنین، روند کسری تجاری در خصوص سنگ آلومینیوم و کنسانتره آن نیز در این سال با افزایش همراه بوده است. به نظر می‌رسد وضعیت فعلی بالادست زنجیره ناشی از عدم اکتشاف ذخایر معدنی جدید در کشور باشد. در میان اقلام پایین دست زنجیره، محصولات آهنی و فولادی به عنوان با ارزش‌ترین محصولات صادراتی در سال ۱۴۰۲ شناخته شده و حدود ۶۸ درصد ارزش صادرات پایین دست را به خود اختصاص داده‌اند. محصولات مسی نیز در جایگاه دوم قرار گرفته‌اند.

روند تجارت مواد و محصولات معدنی در بالادست و پایین دست زنجیره ارزش فلزات اساسی (میلیون دلار)

تراز		واردات		صادرات		شرح	
۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۱		
۱۹۳۶	۷۸۴	۰.۰۰۲	۰.۰۰۱	۱۹۳۶	۷۸۴	سنگ آهن و کنسانتره	بالادست
۱۲۲	۱۱۵	۴	۳	۱۲۶	۱۱۸	سنگ مس و کنسانتره	
-۲۷	-۱۳	۲۹	۱۴	۲	۱	سنگ آلومینیوم و کنسانتره آن	
۳۱	۳۱	۵	۰	۳۶	۳۱	سنگ سرب و کنسانتره	
۱۲۳	۵۲	۳۴	۳۱	۱۵۷	۸۳	سنگ روی و کنسانتره	
۴۲۴۶	۳۹۳۲	۱۹۳۵	۱۹۷۹	۶۱۸۲	۵۹۱۱	آهن و فولاد	پایین دست
۱۴۹۹	۱۴۷۳	۴۸	۳۶	۱۵۴۷	۱۵۰۹	مس و مصنوعات	
۵۳۹	۷۳۲	۴۳۴	۳۸۲	۹۷۳	۱۱۱۵	آلومینیوم و مصنوعات	
۴۸	۳۲	۱۰	۱۹	۵۷	۵۱	سرب و مصنوعات	
۳۸۵	۵۳۸	۵	۶	۳۹۰	۵۴۴	روی و مصنوعات	

مأخذ: گمرک.

شاخص مدیران خرید صنعت

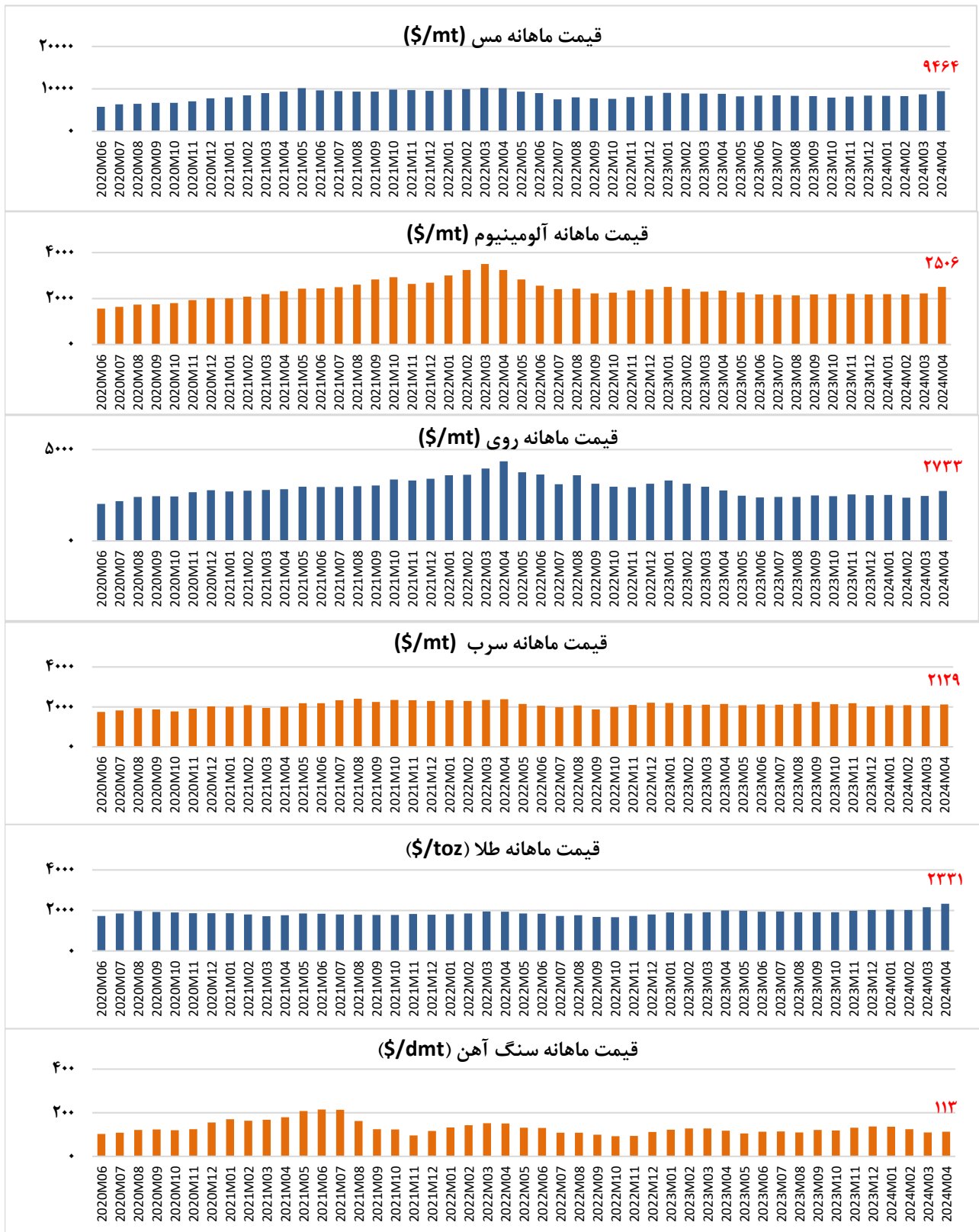
مطابق گزارش شاخص مدیران خرید، شامخ صنعت در فروردین ماه ۱۴۰۳ بعد از حذف اثر تعطیلات نوروزی با ثبت عدد ۵۰.۲، نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۲ بهبود نسبی اندکی داشته است. نتایج مربوط به مولفه‌های تشکیل‌دهنده شامخ حاکی از آن است که مقدار تولید محصولات، موجودی مواد اولیه و میزان صادرات کالا در فروردین ماه ۱۴۰۳ نسبت به ماه پایانی سال قبل به‌طور نسبی کاهش یافته است. این در حالی است که قیمت مواد اولیه در این دوره به‌طور محسوس افزایش یافته است. نتیجه این موضوع خود را در افزایش قیمت محصولات تولیدشده نشان داده است. به نظر می‌رسد در ماه‌های پیش‌رو کمبود مواد اولیه می‌تواند به‌طور جدی وضعیت صنعت را تحت تأثیر قرار دهد.

مرور بازارهای جهانی

متوسط قیمت اقلام معدنی و فلزات				
رشد	پیش‌بینی سال		عملکرد ماه	محصولات
	متوسط قیمت ۲۰۲۵	متوسط قیمت ۲۰۲۴	متوسط قیمت ماه April ۲۰۲۴	
-۴.۸	۱۰۰	۱۰۵	۱۱۳	سنگ آهن (\$/dmt)
۹	۸۵۰۰	۷۸۰۰	۹۴۶۴	مس (\$/mt)
۹.۱	۲۴۰۰	۲۲۰۰	۲۵۰۶	آلومینیوم (\$/mt)
۴.۲	۲۵۰۰	۲۴۰۰	۲۷۳۳	روی (\$/mt)
۲.۴	۲۱۰۰	۲۰۵۰	۲۱۲۹	سرب (\$/mt)
۲.۵	۲۰۵۰۰	۲۰۰۰۰	۱۸۱۶۴	نیکل (\$/mt)
۸	۲۷۰۰۰	۲۵۰۰۰	۳۱۷۷۵	قلع (\$/mt)
-۱۰.۵	۱۷۰۰	۱۹۰۰	۲۳۳۱	طلا (\$/toz)
۹.۵	۱۱۵۰	۱۰۵۰	۹۴۰	پلاتین (\$/toz)
-۵.۱	۲۲.۵	۲۳.۷	۲۷.۵	نقره (\$/toz)
-۱۵.۴	۱۱۰	۱۳۰	۱۳۵.۰	زغال سنگ - استرالیا (\$/mt)
-۱.۲	۸۰	۸۱	۹۰.۱	نفت خام - برنت (\$/mt)
۷.۷	۱۴	۱۳	۱۳.۳	LNG - ژاپن (\$/mmbtu)
۴	۱۳	۱۲.۵	۹.۱	گاز طبیعی - اروپا (\$/mmbtu)

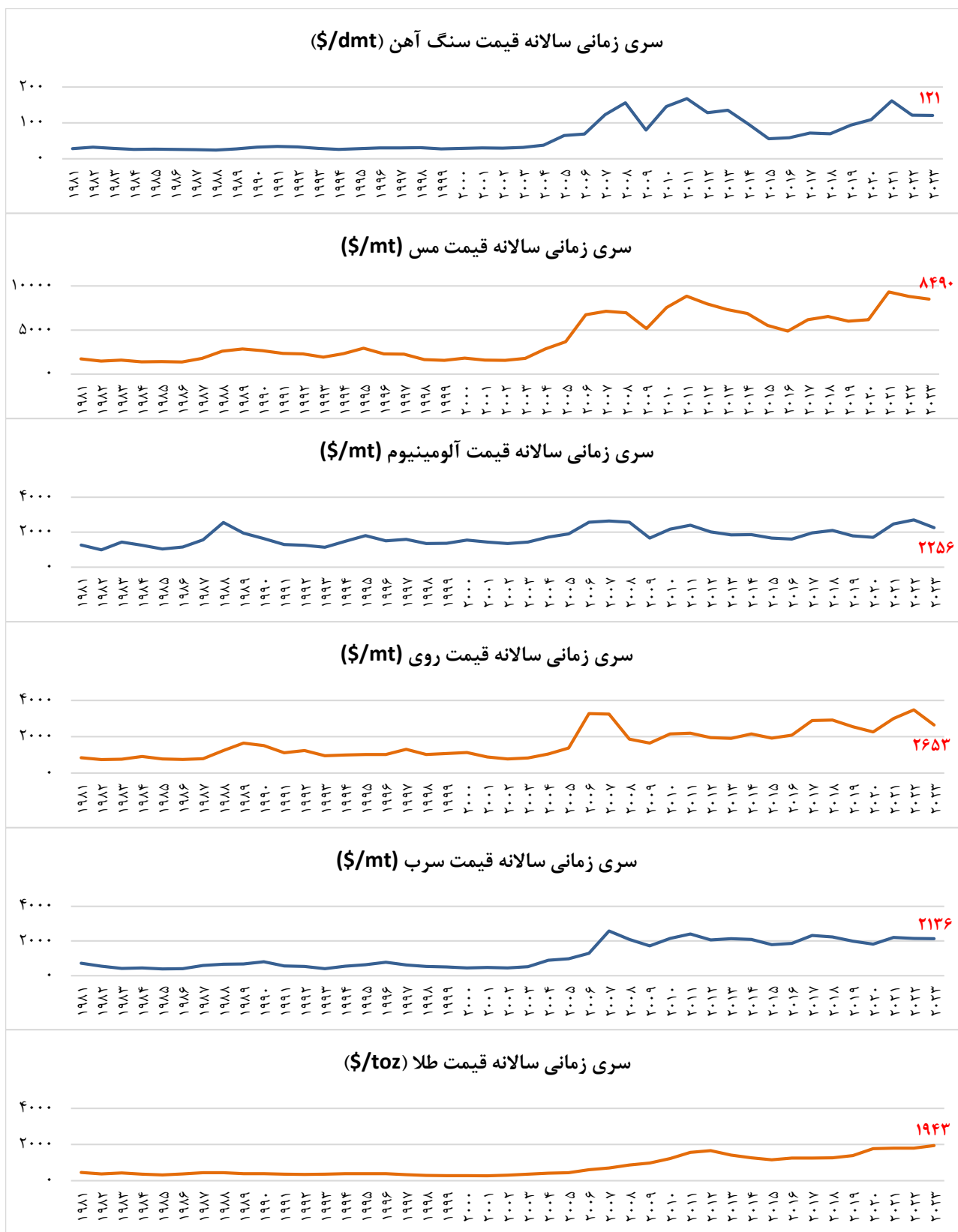
شاخص قیمت بانک جهانی به قیمت‌های ثابت (۲۰۱۰=۱۰۰)

رشد	پیش‌بینی		عملکرد	اقلام معدنی و فلزات
	متوسط قیمت ۲۰۲۵	متوسط قیمت ۲۰۲۴	متوسط قیمت ماه April ۲۰۲۴	
۶.۲	۱۰۲.۶	۹۶.۶	۱۱۰.۵	شاخص قیمت فلزات و معادن
۸	۱۱۰.۵	۱۰۲.۳	۱۱۸.۳	شاخص قیمت فلزات اساسی
-۹.۴	۱۳۱.۵	۱۴۵.۱	۱۷۵.۸	شاخص قیمت فلزات گران‌بها
-۰.۷	۱۰۳	۱۰۳.۷	۱۰۹.۷	شاخص قیمت انرژی

منبع: بانک جهانی

منبع: بانک جهانی

تحلیل عوامل مؤثر بر فعالیت بنگاه‌ها

ریسک‌ها و تهدیدها

• کمبود مواد اولیه

از ابتدای سال جاری تا کنون ادامه رفتار نوسانی نرخ ارز منجر به افزایش هزینه تأمین مواد اولیه شده و به دنبال آن بخش تولید در زنجیره تأمین با مشکل مواجه شده است. نتیجه این امر به صورت کاهش در موجودی مواد اولیه بنگاه‌ها انعکاس یافته است. بر این اساس انتظار می‌رود در ماه‌های پیش‌رو کمبود مواد اولیه به‌طور جدی وضعیت صنعت را تحت تأثیر قرار دهد.

• فرسودگی ماشین‌آلات معدنی

فرسودگی ماشین‌آلات معدنی تبعاتی همچون استهلاک بالا، بهره‌وری پایین، مصرف زیاد سوخت، هزینه تعمیرات بالا و ... را برای معدنکاران به دنبال داشته است. این موضوع ناشی از کمبودی است که طی سال‌ها انباشته شده و شرایط فعلی را رقم زده است. این کمبود از طریق تولیدات داخلی قابل جبران نیست، زیرا عمده ماشین‌آلات تولید داخل کوچک مقیاس بوده و کاربرد چندانی در معادن ندارند. به علاوه، عمده قطعات ماشین‌آلات تولید داخل، وارداتی هستند. این در حالی است که تولیدکنندگان خارجی به سمت ماشین‌های نسل‌های جدید، نسل‌های سه و چهار، هوشمندسازی و ماشین‌آلات خودران حرکت کرده‌اند. بنابراین لازم است در کنار حمایت منطقی از تولیدات داخلی، موانع ورود ماشین‌آلات به‌روز معدنی برداشته شود.

فرصت‌ها و مزیت‌ها

• ابلاغ قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها

قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها به منظور توسعه و تسهیل تأمین مالی طرح‌های زیربنایی (زیرساختی) و طرح‌های تولیدی تدوین و ابلاغ شده است. مطابق این قانون «شورای ملی تأمین مالی» تشکیل شده و وظایفی از قبیل تقویت نظام سنجش اعتبار، توسعه و ترویج نهادها و ابزارهای تضمین، توسعه دامنه وثایق قابل قبول نزد نهادهای وثیقه‌پذیر و تصویب دستورالعمل‌های لازم را بر عهده دارد. تسهیل تأمین مالی از طریق مؤسسات اعتباری و بازار سرمایه، تسهیل تأمین مالی خارجی و صدور بسته‌های سرمایه‌گذاری بدون نام و همچنین تأمین مالی از طریق مشارکت و مولدسازی دارایی از اهم سرفصل‌های قانون است.

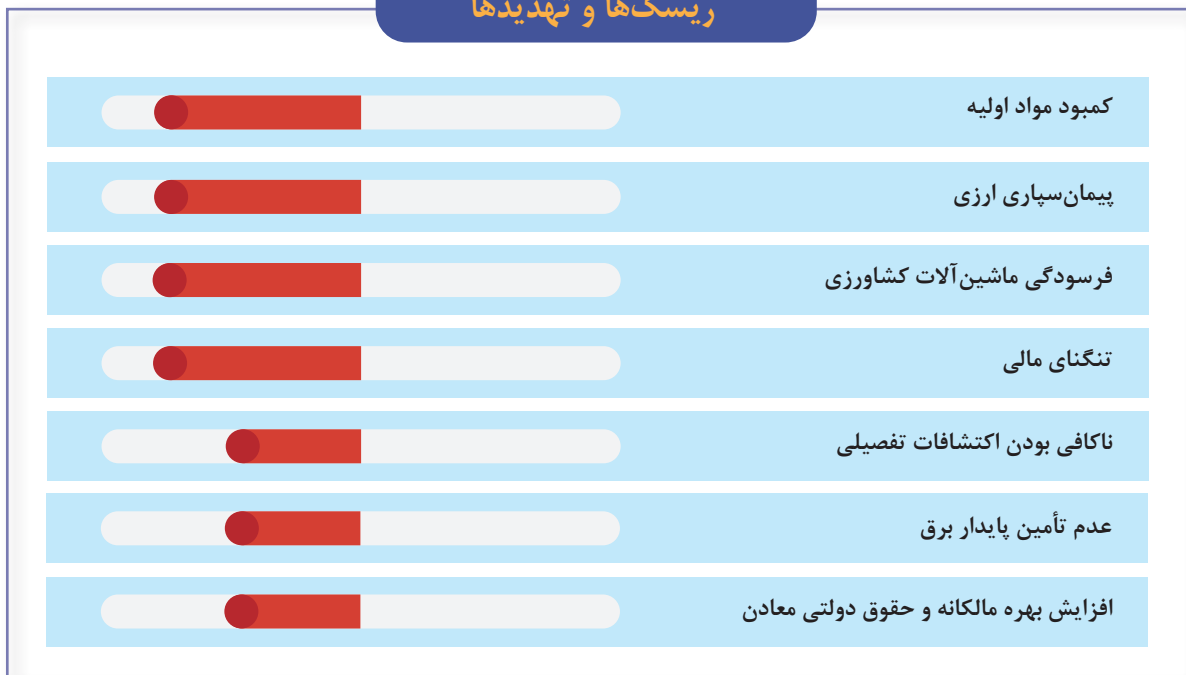
• امکان پرداخت حق انتفاع با اوراق گام

کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی دارای قراردادهای مشخص (استخراج و فروش، اجاره معدن و...) که پروانه بهره‌برداری آن‌ها به نام ایמידرو یا شرکت‌های تابعه است، موظف به پرداخت بهره مالکانه (حق انتفاع از پروانه بهره‌برداری) به دولت هستند. حق انتفاع مبلغی است که به عنوان بخشی از ارزش کانسنگ مصرفی و به صورت امتیاز منابع دارای ارزش اقتصادی (برای نمونه حق استخراج از معدن) از سوی مصرف‌کننده به صاحب پروانه پرداخت می‌شود. در آیین‌نامه اجرایی پذیرش گام، حق انتفاع به عنوان بدهی/تعهدات قابل پرداخت با استفاده از اوراق گام ذکر نشده است. پیشنهاد می‌شود در اصلاحات بعدی آیین‌نامه، امکان پرداخت بابت حق انتفاع نیز فراهم گردد.

فرصت ها و مزیت ها

ریسکها و تهدیدها

منابع و مأخذ

- واحد مطالعات گروه مشاوران کیش.
- بانک مرکزی ج.ا.ا.
- گمرک ج.ا.ا.
- مرکز آمار ایران.

- World Bank, Commodity Price Data, May 2024.
- World Bank Commodity Price Forecasts, October 2023.
- World Bank Global Economic Prospect, January 2024.
- Atlas.cid.harvard.edu.

معرفی بسته‌های محصول

کارشناسان KCG و رهنمان بر اساس آخرین آمارها و شاخص‌های معتبر داخلی و بین‌المللی آخرین وضعیت شاخص‌های کلان کشور، شاخص‌های کلان جهان، شاخص‌های بخشی سمت عرضه، شاخص‌های بخشی سمت تقاضا و بازارهای جهانی را به همراه تحلیل عوامل مؤثر بر محیط کسب و کار ارائه می‌دهند. کارشناسان همچنین از طریق برگزاری منظم میتینگ‌ها به ارائه مشاوره تخصصی برای صاحبان بنگاه‌ها می‌پردازند. بسته‌های محصولی چشم‌انداز عبارت است از:

- ✓ **بسته اکونومی:** شامل نسخه‌های رایگان ماهانه «چشم‌انداز معدن و صنایع معدنی»؛
  - ✓ **بسته پرمیوم:** شامل بسته اکونومی، نسخه‌های پرمیوم فصلی «چشم‌انداز تخصصی معدن و صنایع معدنی» و میتینگ‌های استراتژی صنعتی (Industry Strategy Meeting)؛
  - ✓ **بسته پرمیوم پلاس:** شامل بسته پرمیوم و میتینگ‌های ویژه (Special Meeting).
- برای دریافت هر یک از بسته‌های محصولی چشم‌انداز با ما در ارتباط باشید.

شرکت گروه مشاوران کیش

نشانی دفتر مرکزی: جزیره کیش، خیابان رودکی، ساختمان اداری دیپلمات، طبقه سوم، واحد ۳۱۵

تلفن: ۰۷۶-۴۴۴۶۱۰۰۷

نشانی دفتر تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بخارست، ساختمان شماره ۴۹، طبقه چهارم، واحد ۶.

تلفن: ۰۲۱-۸۸۷۶۲۵۴۴

تلفن همراه: ۰۹۰۰۲۰۵۲۵۰۱

ایمیل: info@kishgroup.net

وبسایت: www.kishgroup.net

 KCG_kishgroup

 KCG.kishgroup

شرکت مشاوره مدیریت رهنمان

نشانی دفتر تهران: خیابان بخارست، خیابان دهم، پلاک ۸، طبقه سوم.

تلفن: ۰۲۱-۹۱۰۰۵۷۶۷

ایمیل: info@rahnaman.com

وبسایت: www.rahnaman.com

 Rahnaman_Official

 Rahnaman_Official